

Република Србија
ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД
5 Пж 1831/19
18.6.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД, у већу састављеном од судије Весне Тодоровић, председника већа, судије Ђорђа Јовановића и судије Љиљане Миловановић, чланова већа, у правној ствари тужиоца ТРГОВИНСКЕ РАДЊЕ „ПЕРФЕКТА“ СЛАЂАНА КОВАЧЕВИЋА, предузетника из Алексинца, кога заступа Мирослав Рњаковић, адвокат из Београда, против туженог „ЕУРОБАНК“ АД из Београда, чији је пуномоћник Ана Лазаревић, адвокат из Београда, ради стицања без основа - вредност спора 139.511,47 динара, решавајући по жалби тужиоца изјављеној против пресуде Привредног суда у Београду П 436/18 од 22.1.2019. године, у седници већа одржаној дана 18.6.2020. године донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Привредног суда у Београду П 436/18 од 22.01.2019. године са исправком извршеном решењем истог суда П 436/18 од 19.02.2019. године и **ПРЕСУЂУЈЕ:**

І УСВАЈА СЕ тужбени захтев тужиоца, па се **УТВРЂУЈЕ** да је члан 1 став 2, као и члан 6 став 1 Уговора о кредиту број 303-12601/08 од 01.04.2008. године закључен између тужиоца и туженог апсолутно ништава уговорна одредба.

ІІ ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцу по основу неоснованог обогаћења исплати:

- износ од 361,76 динара са законском затезном каматом почев од 11.05.2008. године, па све до дана исплате,
- износ од 354,99 динара са законском затезном каматом почев од 11.06.2008. године, па све до дана исплате,
- износ од 435,51 динара са законском затезном каматом почев од 11.07.2008. године, па све до дана исплате,
- износ од 419,89 динара са законском затезном каматом почев од 11.08.2008. године, па све до дана исплате,
- износ од 422,54 динара са законском затезном каматом почев од 11.09.2008. године, па све до дана исплате,
- износ од 442,00 динара са законском затезном каматом почев од 11.10.2008. године, па све до дана исплате,
- износ од 472,69 динара са законском затезном каматом почев од 11.11.2008. године, па све до дана исплате,

- износ од 709,70 динара са законском затезном каматом почев од 11.02.2015. године, па све до дана исплате,
- износ од 20,18 динара са законском затезном каматом почев од 12.02.2015. године. па све до дана исплате,
- износ од 0,41 динара са законском затезном каматом почев од 13.02.2015. године, па све до дана исплате,
- износ од 150,00 динара са законском затезном каматом почев од 18.02.2015. године, па све до дана исплате,
- износ од 19,45 динара са законском затезном каматом почев од 19.02.2015. године, па све до дана исплате,
- износ од 459.86 динара са законском затезном каматом почев од 11.03.2015. године, па све до дана исплате,
- износ од 249,98 динара са законском затезном каматом почев од 17.03.2015. године, па све до дана исплате,
- износ од 181,31 динара са законском затезном каматом почев од 18.03.2015. године, па све до дана исплате;
- као и износ од 41.715,85 динара са законском затезном каматом почев од 11.04.2008. године па све до исплате.

III ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 110.280,00 у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде.

IV ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцу на име трошкова другостепеног поступка исплати износ од 30.390,00 динар у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Побијаном пресудом првостепеног суда под горе наведеним бројем у ставу I изреке је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је члан 1 став 2 Уговора о кредиту број 303-12601/08 од 01.04.2008. године закључен између тужиоца и туженог апсолутно ништава уговорна одредба, ставом II изреке пресуде је одбијен тужбени захтев тужиоца за исплату појединачно наведених износа са законском затезном каматом ближе означеном у изреци, ставом III изреке пресуде је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је члан 6 став 1 наведеног уговора о кредиту апсолутно ништава уговорна одредба, ставом IV изреке је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се тужени обавезе да тужиоцу по основу неоснованог обogaћења исплати износ од 41.715,85 динара са законском затезном каматом почев од 11.04.2008. године до исплате, а ставом V изреке је тужилац обавезан да туженом на име трошкова парничног поступка исплати износ од 36.000,00 динара (са исправком по решењу од 19.02.2019. године).

Благовременом жалбом тужилац оспорава наведену пресуду са свих законом дозвољених разлога. Посебно указује на битну повреду поступка из тачке 12 члана 374 став 2 Закона о парничном поступку, да је изрека пресуде нејасна и противречна и да пресуда има недостатака због којих се њена правилност не може испитати. У смислу навода жалбе је предложио да се ожалбена пресуда преиначи и тужбени захтев тужиоца у целисти усвоји као основан или укине и предмет врати на поновни поступак и одлучивање.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 386 Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ бр. 72/11 од 28.09.2011. године и др.), Привредни апелациони суд, као другостепени, налази да је жалба тужиоца основана.

У поступку доношења побијане пресуде нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 Закона о парничном поступку на које

другостепени суд пази по службеној дужности. Насупрот наводима жалбе тужиоца изрека пресуде је јасна и разумљива, садржи образложење о одлучним чињеницама које нису у супротности са изведеним доказима, па нема недостатака због којих се њена правилност не може испитати.

Према стању у списима предмета и чињеничном утврђењу првостепеног суда до закључења главне расправе, а које у овом делу између парничних странака није било спорно, дана 01.04.2008. године је између тужиоца у својству корисника и тужене банке закључен Уговор о кредиту број 303-12601/08 којим је банка одобрила кориснику кредит у износу од 25.000,00 еура са валутном клаузулом. Чланом 1 тачка 1 овог Уговора је дефинисано да се наведени износ „*одобрава у динарској противвредности по куповном курсу Еуробанк ЕФГ Штедионица АД Београд, на дан исплате*“, а тачком 2 овог члана је стипулисано да ће „*дужник вршити отплату свих обавеза по овом кредиту по средњем курсу банке важећем на дан уплате.*“ Чланом 3 овог Уговора је дефинисано да се кредит одобрава на рок од 120 месеци рачунајући од дана пуштања кредита у течај, а чланом 5 овог Уговора је дефинисана каматна стопа и плаћање камате. Чланом 6.1 овог Уговора је дефинисано „*дужник преузима обавезу да банци плати једнократну накнаду за обраду кредита у износу од 2% износа кредита, а не мање од 50 еура плативо по средњем курсу НБС на дан исплате кредита и сагласан је да банка задужи његов текући рачун за износ накнаде.*“

Образложењем и чињеничним наводима да је ништава уговорна одредба којом се кредитна обавеза корисника обрачунава по средњем курсу банке иако је кориснику кредит пуштен у течај са обрачуном који је извршен по куповном курсу, да је на овај начин тужени од тужиоца наплатио износ од 78.311,47 динара, те да је ништава уговорна одредба којом је корисник у обавези да банци плати једнократну накнаду за обраду кредита у износу од 2% од износа кредита, јер „*трошкови обраде кредита могу бити наплаћени само у складу са стварним трошковима које банка има, при чему тужени није објаснио на основу чега је тај трошак утврђен нити је објаснио оправданост трошкова обраде кредита*“ на који начин је тужени од тужиоца наплатио износ од 510,00 еура је тужилац коначно прецизираним тужбеним захтевом из поднеска од 06.11.2018. године предложио да се утврди да су апсолутно ништаве уговорне одредбе члана 1 став 2 и члана 6 став 1 наведеног уговора о кредиту од 01.04.2008. године, те да се тужени обавезе да тужиоцу по основу стицања без основа применом наведених ништавих одредаба исплати износ од 62.936,67 динара, као и износ од 41.715,85 динара са припадајућом каматом и трошковима.

Тужени није спорио чињенични основ тужбе и постојање материјално правног односа са тужиоцем. Од постављеног тужбеног захтева се бранио истичући са је уговор закључен слободном вољом странака које су се о битним елементима сагласиле у ком смислу се исти има поштовати, а учинио је неспорним да је кредитну обавезу обрачунавао тужиоцу по средњем курсу до 27.03.2015. године након чега је кредитну обавезу тужиоца почео да обрачунава по куповном курсу. У том смислу се позвао на Закон о изменама и допунама Закона о заштити корисника финансијских услуга („Сл. гласник РС“ бр. 139/14 који је ступио на снагу 26.12.2014. године, а који је у примени почев од 27.03.2015. године).

Оспорио је и захтев тужиоца за утврђивањем ништавости уговорне одредбе о накнади трошкова обраде кредита, са образложењем да уговарање права на наплату уговорне камате не искључује право банке да на корисника кредита пренесе део трошкова око одобравања и праћења коришћења кредита.

Из мишљења судског вештака економске струке од 29.10.2018. године првостепени суд утврђује да је банка применом средњег курса (односно применом уговореног курса) уместо куповног курса који је примењен при исплати кредита у периоду од 11.05.2008. године до 18.03.2015. године са рачуна тужиоца наплатила

укупно 62.936,67 динара. Према овом мишљењу на име провизије за обраду кредитног захтева у складу са чланом 6.1 Уговора је тужени обрачунао и наплатио 510 еура односно 41.715,85 динара дана 11.04.2008. године.

На налаз и мишљење судског вештака тужилац и тужени нису имали примедби (записник са рочишта за главну расправу од 22.01.2019. године), а тужилац је у складу са мишљењем судског вештака коначно прецизирао свој тужбени захтев.

Привредни суд у Београду је донео пресуду П 436/18 од 22.01.2019. године којом је у целости одбио тужбени захтев тужиоца, а тужиоца је (исправком по решењу од 19.02.2019. године) обавезао на накнаду трошкова парничног поступка од 36.000,00 динара.

Образлажући разлоге за доношење поменуте одлуке првостепени суд се позвао на одредбе члана 10, 15, 26, 103, 104, 1065 и 1066 Закона о облигационим односима, члана 43 Закона о банкама, те на примену тачке 5 Одлуке о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите. Суд је закључио да је „банка привредни субјект који своју делатност обавља у циљу стицања добити, па је овлашћена да поштујући начело аутономије воље које је императивне природе предвиди на терет друге уговорне стране накнаду за трошкове свог пословања који обухватају рад око обраде кредитног захтева и других активности током праћења и отплате кредита“, а да је „тужилац слободном вољом закључио предметни уговор, па су све уговорне одредбе резултат воље уговорних страна, тако да се не ради о уговору по приступу на чију садржину тужилац није могао да утиче.“

Побијана пресуда првостепеног суда није правилна.

Чланом 12 Закона о облигационим односима је прописано начело савесности и поштења, чланом 13 овог Закона је дефинисана забрана злоупотребе права, а према члану 15 овог закона у заснивању двостраних уговора стране полазе од начела једнаке вредности узајамних давања.

Одредбом члана 1065 Закона о облигационим односима је прописано да је Уговор о кредиту такав двострани уговор у коме банка има обавезу да кориснику кредита стави на располагање одређени новчани износ на одређено или на неодређено време, а корисник је у обавези да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором.

Стране у облигационим односима јесу слободне у смислу члана 10 Закона о облигационим односима да у границама принудних прописа, јавног поретка и добрих обичајима, своје односе уреде по својој вољи, али је уговорна одредба наведеног уговора о кредиту којом је дефинисано да ће банка своју обавезу исплате средстава вршити по једном курсу (у конкретном случају по куповном, односно нижем курсу), а да ће обавезу корисника кредита обрачунавати по средњем (односно вишем курсу) апсолутно ништава уговорна одредба, јер је у директној супротности са основним начелима облигационог права. У том смислу странке јесу слободне да дефинишу да ће обавеза банке према кориснику, као и обавеза корисника према банци се обрачунавати по једном истом курсу (на пример по куповном или по средњем курсу), али није допуштено да банка своју обавезу према кориснику уговором стипулише по нижем курсу, а да обавезу корисника дефинише по другом односно вишем курсу.

Наведена уговорна одредба је ништава у смислу члана 103 Закона о облигационим односима.

Обзиром да је првостепени суд на сигуран и поуздан начин вештачењем од стране вештака економске струке утврдио да је тужени на овај начин (применом средњег курса уместо куповног курса) у периоду од 11.05.2008. године до 18.03.2015. године са рачуна тужиоца наплатио више 62.936,67 динара, то је применом члана 210 и 214 Закона о облигационим односима тужени у обавези да наведени износ тужиоцу исплати са припадајућом каматом од валуте исплате сваког појединачног износа.

Према правном ставу дозвољености уговарања трошкова кредита (који је усвојен на седници грађанског одељења Врховног касационог суда од 22.05.2018. године), банка има право на наплату трошкова и накнаду банкарских услуга, па одредба Уговора о кредиту којом се корисник кредита обавезује да банци плати трошкове кредита није ништава под условом да је понуда банке садржала јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита. Трошкови обраде кредита и пуштања кредита у течај, као и други трошкови које банка обрачунава кориснику приликом одобравања кредита или који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава кориснику у току реализације уговора о кредиту могу бити исказани у процентуалном износу и наплаћују се само кроз обрачун ефективне каматне стопе.

Право банке да обрачунава одређене трошкове поводом закључења Уговора о кредиту произилази и из одредбе члана 43 Закона о банкама који је важио у време закључења уговора и којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је даље дефинисано одређеним подзаконским актима и то Одлуком Народне банке Србије о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на кредите и депозите, која је важила у време закључења предметног уговора („Сл. гласник РС“ бр. 57/06) којом су прописани ближи услови обрачуна и објављивања трошкова, камата и банкарских услуга по основу кредитних послова, као и ближи услови и начин обавештавања клијената банке. Сагласно тачки 5 ове Одлуке понуда банке за закључење Уговора о кредиту треба да садржи податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе у коју спадају и износи накнада и трошкова, које банка обрачунава клијенту у поступку одобравања кредита. Понуда мора да буде сачињена тако да подаци из исте буду јасни и недвосмислени, што се односи и на трошкове обраде кредита, те морају да буду исказани кроз обрачун ефективне каматне стопе.

Тачком 9 Упутства за примену Одлуке о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе за депозите и кредите је прописана садржина колоне „друге уплате“, односно које све трошкове овај појам обухвата, тако што је између осталог прописано да се у колону „друге уплате“ уносе друге уплате које корисник кредита плаћа банци по основу закљученог Уговора о кредиту и то трошкове обраде кредитног захтева, трошкове који настају при одобравању кредита, трошкове обраде кредита, премије осигурања кредита које падају на терет корисника, а у виду додатних провизија плаћа банка, накнаде за неискоришћени део оквирног кредита, трошкове обраде новчаних средстава подложних за одобравање кредита и остале накнаде или провизије у вези са кредитом. Сходно овом Упутству план отплате кредита се сачињава на обрасцу број 4 који је саставни део упутства, те је у тачки 9 алинеја 8 наведена обавеза банке да евидентира друге уплате које корисник плаћа банци на основу закљученог уговора о кредиту укључујући и трошкове обраде.

Приликом закључења Уговора о кредиту банка има право да поред уговорне камате, као цене пласирања новчаних средстава, уговором обухвати и трошкове обраде кредита, јер уговорна камата не обухвата трошкове обраде пословања, па се исти могу самостално уговорити.

Следи из изнетог да уговарање права на наплату накнаде односно трошкова обраде кредита није противно императивним нормама Закона о облигационим односима које регулишу кредитни уговор (члан 1065), нити императивне норме Закона о банкама такво право искључују. Овакво уговарање није противно ни правилима морала, ни добрим пословним обичајима, а нема правног утемељења ни становиште да је банка дужна да по структури искаже трошкове.

У конкретном случају, међутим, ефективна каматна стопа, као најтранспарентнији начин уговарања накнаде трошкова обраде кредита предметним

уговором о кредиту није дефинисана. План отплате кредита из кога би се под рубриком „друге уплате“ могло утврдити да ли је тужилац као корисник био упознат са обавезом плаћања накнаде трошкова обраде кредита списима предмета није приложен иако према члану 7 закљученог уговора о кредиту тужиоца и туженог од 01.04.2008. године исти чини саставни део уговора. Списима предмета поред тога није приложен никакав доказ да је тужилац пре закључења уговора о кредиту био упознат са обавезом плаћања накнаде трошкова обраде кредита обзиром да списима предмета није приложен нити преглед битних елемената отплате кредита, а ни подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе.

Обзиром да је у смислу члана 228 до 231 Закона о парничном поступку на туженом терет доказивања да је тужилац као корисник пре закључења уговора на транспарентан начин био упознат са обавезом плаћања накнаде за трошкове накнаде обраде кредита, а да од стране туженог докази на ову битну околност до закључења главне расправе нису ни приложени ни понуђени, онда је у овом делу првостепена пресуда морала бити преиначена и утврђено да је ништава уговорна одредба члана 6 уговора о кредиту којом је дужник преузео обавезу да банци плати једнократну накнаду за обраду кредита у износу од 2% од износа кредита.

Пошто је тужени применом ништаве уговорне одредбе на овај начин од тужиоца наплатио износ од 41.715,85 динара дана 11.04.2008. године, то је и у овом делу првостепену пресуду ваљало преиначити и туженог обавезати на исплату наведеног износа са припадајућом каматом у смислу члана 277 Закона о облигационим односима.

Одлучујући о трошковима поступка суд је тужиоцу на име таксе на тужбу признао износ од 18.390,00 динара, за приступ пуномоћника из редова адвоката на три одржана рочишта по 7.500,00 динара, а за приступ на два неодржана рочишта по 4.500,00 динара, за састав тужбе и једног образложеног поднеска по 6.000,00 динара, на име таксе на пресуду износ од 18.390,00 динара и предујма за вештачење 30.000,00 динара, што укупно износи 110.280,00 динара, па је на исплату наведеног износа тужени обавезан у смислу члана 153. Закона о парничном поступку.

Тужиоцу је за састав жалбе признат износ од 12.000,00 динара, а на име таксе на жалбу износ од 18.390,00 динара, што укупно износи 30.390,00 динара, па је на исплату наведеног износа, као трошкова другостепеног поступка тужени обавезан.

Са изнетих разлога а на основу члана 394. став 1. тачка 4. Закона о парничном поступку је одлучено као у изреци.

ЂЈ/БС

**ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА-СУДИЈА
Весна Годоровић, с.р.**

За тачност отправка